

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

1 • 2021

Сьогодні в номері

- ◆ Вивчення творчості Даніеля Пеннака в 11 класі
- ◆ Пленерний урок – освітня подорож як педагогічна технологія
- ◆ Інтелект-руханка як складова уроку зарубіжної літератури
- ◆ Матеріали до вивчення творів: Й.Гете, Ж.Верна, А. Азімова, Рюноске Акутаґави, Елеонор Портер, Джека Лондона, А. де Сент-Екзюпері, Шенон М. Дрейпер та Л.Уліцької

Зарубіжна література в школах України

№ 1, СІЧЕНЬ 2021

Свідоцтво про ДР Серія KB № 16666-5238 ПР

ЗАСНОВНИКИ:
Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника
та ТОВ «Антроsvіт»

Головний редактор
Дмитро Лебедь

Відповідальний секретар
Валентина Рогозинська

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Н.М. Бібік, д. пед. н.
Г.В. Бітківська, к. пед. н.
А.І. Богосвятська, к. філол. н.
О.І. Бульвінська, к. пед. н.
Є.М. Васильєв, к. філол. н.
М.С. Вашуленко, д. пед. н.
В.В. Гладишев, д. пед. н.
Р.Б. Голод, д. філол. н.
А.І. Гурдуз, к. філол. н.
С.О. Жила, д. пед. н.
З.В. Кирилюк, д. філол. н.
Ю.І. Ковбасенко, к. філол. н.
І.В. Козлик, д. філол. н.
М.Г. Кудрявцев, д. філол. н.
А.М. Мартинець, к. пед. н.
Т.П. Матюшкіна, к. пед. н.
В.М. Назарець, к. філол. н.
Д.С. Наливайко, д. філол. н.
О.М. Ніколенко, д. філол. н.
Р.Р. Петронговський, к. пед. н.
А.Л. Ситченко, д. пед. н.
О.В. Слоньовська, к. філол. н.
К.В. Таранік-Ткачук, к. пед. н.
С.І. Хороб, д. філол. н.
Р.Ш. Чілачава, д. філол. н.
Л.М. Шкаруба, к. філол. н.
Л. П. Юлдашева, к. філол. н.

Методисти:

К.Н. Баліна, Н.І. Белей,
О.П. Борківська, О.О. Гузь, Л.С. Зіневич,
І.О. Ткач, І.А. Хроменко, І.Г. Ціко

Літературний редактор
Ірина Мокреєва

Веб-сайт: ZL.KIEV.UA

050-93-717-78

E-mail: antrosvit@ukr.net

Індекс видання 90230

ЗМІСТ

Пленерні уроки

Анна-Марія Богосвятська. Уроки на природі
і гармонійне життя дитини. 4

Алла Казмирчук. Пленерний урок – освітня подорож
як педагогічна технологія. 4

Методична наука та шкільна практика

Анастасія Кузнецова, Дарія Лукьяненко. Інтелект-руханка
як складова сучасного уроку зарубіжної літератури. 8

На допомогу вчителю

Інна Газюкіна. Інтерактивні стратегії роботи в групах
як один із шляхів ефективного навчання. 13

Сучасна література в юнацькому читанні

Ганна Александрова. Той, хто читає вголос,
увесь як на долоні перед очима, які слухають.
Вивчення творчості Данієля Пеннака в 11 класі. 16

Конкурс

«Панорама ідей: урок зарубіжної літератури»

Жанна Ільчишин. «Цінуйте час – він не стоїть на місці».
Урок-презентація творчості Й.Гете. 20

Наталія Погребняк. Утілення ідеї моральної справедливості
у новелі Рюноске Акутаґави «Павутинка». 26

Олена Самофал. «Коли я не працюю, я не відчуваю в собі життя».
За романом Ж.Верна «П'ятнадцятирічний капітан». 30

Оксана Тіхомірова. Утвердження сили людського інтелекту,
творчої уяви, моральних цінностей у творі А. Азімова «Фах». . 34

Аліна Шитель. «Що означає бути особливим?».
*Урок за оповіданням Л.Уліцької «Паперова перемога»
та повістю Шенон М. Дрейпер «За межею».* 36

Олена Нежуріна. «Ці дорослі – такі дивні люди».
*Зображення людства у казці-притчі Антуана де Сент-Екзюпері
«Маленький принц».* 39

Розумні та кмітливі

Лариса Ціпов'яз. У лабіринтах кохання. 42

Методика і досвід

Лариса Ціпов'яз. Хто ти, Полліанно?
Урок за романом Елеонор Портер «Полліанна». 46

Відкритий урок

Галина Гуменюк. «Життя – силніше за смерть».
Урок за твором Джека Лондона «Жага до життя». 52

Ретроспектива

Віктор Рогозинський. Пушкін і Моцарт. 56

На першій стор. обл. портрет Данієля Пеннака

Інтелект-руханка як складова сучасного уроку зарубіжної літератури

Сьогодні вчитель перебуває в постійному пошуку інноваційних форм, методів, прийомів партнерської взаємодії з учнями й ученицями. Такий процес спричинений новими умовами здобуття освіти, у яких першочергового значення набуває використання цифрових технологій і здоров'язбережувальних водночас. Інноваційною формою налаштування учнів на подальшу розумову активність на уроці є **інтелект-руханка**. Такий вид діяльності можна реалізовувати й під час позакласної роботи, зокрема на олімпіадах, конкурсах, поетичних читаннях тощо.

Інтелект-руханці властиві такі особливості:

- інноваційність;
- варіативна тривалість (10–20 хвилин залежно від мети й можливостей у часі);
- необмежена кількість учасників (від невеликої групи до всього шкільного колективу);
- розмаїтість вікової категорії (10–18 років, тобто для здобувачів освіти 5–11 класів).

Структурно інтелект-руханка складається з двох елементів: 1) кількісно варіативна частина – інтерактивні тематичні завдання для фронтального виконання; 2) валеохвилинка.

Завдання першої, інтелектуальної, складової створено на основі об'єднання англійської, німецької, російської мов, інтегрованого курсу «Мистецтво» з предметом зарубіжна література.

Завдання створено на засадах біоадекватності, візуалізації, урахування вікових особливостей учасників, сучасного змістового наповнення, наступності, міжпредметних зв'язків.

Друга частина інтелект-руханки передбачає проведення валеохвилинки (від лат. valeo – «бути здоровим»). За визначенням Анни-Марії Богосвятської, це – «хвилинка відпочинку на уроці, яка враховує триєдине поняття про здоров'я: не тільки фізичне, а й психологічне, і духовне» [2, с. 3]. Паузи-енергізатори бажано проводити на завершення інтелектуальної розминки, щоб учасники заходу активізували м'язи всього тіла, одержали заряд бадьорості, позитивний імпульс.

Кожна інтелект-руханка має тематичне спрямування, може бути використана під час вивчення творчості представника певної країни та для створення мистецького контексту.

Запропоновані вправи покликані гармонізувати роботу півкуль головного мозку; удосконалити мовленнєву вправність; розвивати критичне і творче мислення, зв'язне монологічне мовлення, уміння вчитися впродовж життя та інші ключові вміння XXI століття. Завдання ґрунтуються на попередньому знаннєвому досвіді здобувачів освіти, тому розвивають їхню пам'ять, спостережливість, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Пропоновані інтелект-руханки є авторськими розробками, апробованими на учнях закладів загальної середньої освіти Миколаївської області

та слухачах курсів підвищення кваліфікації Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти протягом 2018–2020 років. Зважаючи на освітні потреби сьогодення, названий вид діяльності легко адаптувати до онлайн-формату, адже головним інструментом реалізації є мультимедійна презентація.

Інтелект-руханка по-англійськи

1. Назвіть одним словом зображені предмети. (рисунок 1.1).

Правильна відповідь: гаджет.

2. Запрошуємо до Гаджетаріуму, в якому потрібно розгадати ребуси й назвати сучасні пристрої. (рисунок 1.2)

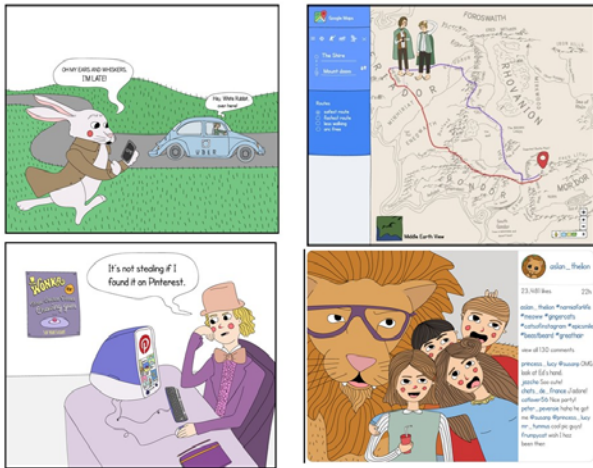
Ребуси тут і далі створено за допомогою безкоштовного онлайн-ресурсу <http://rebus1.com/>. Зашифровано слова англійською мовою (smartphone, router, tablet, gyroboard, navigator).

3. *Доберіть* до розгаданих іншомовних назв українські відповідники. Спробуйте утворити авторські неологізми.

Смартфон (розумійник), роутер (спрямовувач), планшет (гортайко), гірборд (дошкоїзд), навігатор (шляховказ).

Для добору відповідників новотворам англійського походження доцільно використовувати матеріали сайту «Словотвір» [4] – майданчика для перекладів запозичених слів.

4. Уявіть, що герої класичних літературних творів одержали доступ до сучасних технологій. Як би це вплинуло на розвиток сюжету? *Перегляньте запропоновані ілюстрації. Пригадайте назву твору й автора.* (рисунок 1.3)

Для розроблення завдання використано матеріали сайтів BOKMEL [5], flipsnack.com [6].

5. Окрім активного використання цифрових технологій, сьогодні вживають нову мову – емоджі (емоджі). Чи володієте ви нею? *Перекладіть* відомі прислів'я з мови емоджі українською. Якщо знаєте, назвіть відповідник англійською [1]. (рисунок 1.4)

Сидіти на діжці з порохом.	Live on a volcano.
Наступати на ті ж граблі.	Fall into the same trap.
Знати як свої п'ять пальців.	Know from A to Z.
Рябої кобили сон.	Mumbo jumbo.

Аналогічну вправу можна провести й під час інтелект-руханки по-російськи, дібравши відомі прислів'я або приказки мовою оригіналу. Наприклад, без труда не вытащишь и рыбку из пруда; одна голова хорошо, а две – лучше.

Навіть знайомі тексти завдяки перекладу мовою емоджі набувають нового, оригінального вигляду.

6. *Валеохвилинка* «Австралійський дощ» [2, с. 11]. Учасники стають у коло. Ведучий запитує: «Чи знаєте ви, що таке австралійський дощ? Ні? Тоді разом послухаймо, який він».

Учасники повторюють рухи за ведучим.

- В Австралії здійнявся вітер (ведучий тре долоні).
- Починає накрапати дощ (клацання пальцями).
- Дощ посилюється (почергове плескання долонями по плечах).
- Починається справжня злива (плескання по стегнах).
- А ось і град та справжня буря (тупіт ногами).
- Але що це? Буря стихає (плескання по стегнах).
- Дощ стихає (плескання долонями по плечах).
- Лише рідкі краплі падають на землю (клацання пальцями)
- Тихий шелест вітру (потирання долонь).
- Ура! Сонце! (руки догори).

Інтелект-руханка по-німецьки

«Майстерня мовлення»

Прочитайте якомога швидше скоромовки.

німецькою	українською
Hundert Hasen haben Hunger. Hundert Hasen haben Durst.	Сто зайців хочуть їсти. Сто зайців хочуть пити.
Müller, mahl mir mein Mahl, meine Mutter will mir heute Mehlbrei machen.	Мельнику, намели мені муки, моя мама зварить мені кашу.
Buersten mit weissen Borsten buersten besser als Buersten mit schwarzen Borsten.	Щітки з білою щетиною чистять краще, ніж щітки з чорною щетиною.

З'ясуйте, чи однакові звуки повторюються в оригіналі й перекладі.

«Німецькі старожили»

Розгадайте ребуси. Назвіть слова, запозичені з німецької мови.

(рисунок 2.1.)

Відповіді: крейда, форзац, друкарня, цукор, тесля.

Які ще слова можете назвати?

3. «Німецьке по-українськи»

Доберіть український відповідник до німецького прізвища, «переклавши» корінь слова й додавши українські морфеми.

Шмідт, Крюгер, Шульц, Беккер, Шредер, Краузе.

Можливі варіанти:

Шмідт – коваль – Ковальчук, Коваленко, Ковалів.

Крюгер – гончар – Гончарук, Гончаренко.

Шульц – староста – Старостяк, Старостенко, Старостів.

Беккер – пекар – Пекарчук, Пекаренко, Пекарів.

Шредер – кравець – Кравчук, Кравченко.

Краузе – кучерявий – Кучерук, Кучеренко.

4. «Спогади дитинства»

Упізнайте відому німецьку казку. Відредагуйте, якщо потрібно, її сюжет.

- Відьма збудувала собі будиночок із солодощів, бо сама любила ними смакувати.
- Хлопчик-мізинчик міцно спав (як і його четверо сестер), тому не чув розмови батьків.
- Бременських музикантів було четверо.
- Шипшинка прокинулася від довгого сну сама.
- Вовк з'їв не всіх козенят: одне встигло заховатися.
- Хоробрий кравчик про себе сказав: «Коли злий буваю, десятох убиваю!»

5. Валеохвилинка «Німецький пиріг» (смакоруханка)

Учасники «діляться» на 4 інгредієнти, кожен із яких виконує певні рухи, коли чує «свій» компонент: перша частина тіста – тремо долоні, яблука – плескаємо в долоні, мигдаль – клацаємо пальцями, друга частина тіста – пощипуємо вуха.

Ведучий. Чи знаєте ви, як приготувати німецький пиріг? Якщо ні, слухайте і повторюйте. Беремо першу частину тіста, розкачуємо (ведучий тре долоні). Зверху викладаємо порізані яблука (плескає в долоні). Притрушуємо мигдалем (клацає пальцями). Знову яблука (плескає в долоні). Ще мигдалю (клацає пальцями). Розкачуємо другу частину тіста, накриваємо зверху, защипуємо (пощипує вуха). Випікаємо. Пиріг готовий (усі разом)! Смачного!

Інтелект-руханка по-мистецьки

Розшифруйте анаграми, назвіть імена й прізвища всесвітньо відомих композиторів. За потреби до анаграм можна створити візуалізований супровід – портрети композиторів або покликання у форматі QR-кодів на інтернет-джерела з їхніми музичними творами.

Педжузеп Редів	Джузеппе Верді
Регіс Фок'єровп	Сергій Прокоф'єв
Килома Чивонтоле	Микола Леонтович
Тродим Торсьяннбийк	Дмитро Бортнянський
Лавормис Роксик	Мирослав Скорик

2. У шифроквадраті знайдіть 10 назв музичних інструментів.

(рисунок 3.1)

Відповідь: сопілка, литаври, цимбали, кувички, бугай, ліра, сурма, кобза, бандура.

Така вправа не лише допоможе попрацювати інтелектуально, а й виконати гімнастику для очей.

с	л	и	т	р	и	м	б	а	л
о	с	л	а	в	ц	и	л	у	и
п	і	л	к	а	ц	м	у	т	т
и	а	б	а	н	д	с	м	у	р
в	у	б	к	б	у	а	б	м	р
и	к	к	у	у	р	а	в	а	в
ч	о	о	а	г	р	у	с	т	ф
к	г	б	й	а	м	с	и	и	а
и	з	р	б	а	а	р	л	р	
б	к	а	н	ж	д	г	л	л	і

С	л	и	т	р	и	м	б	а	л
о	с	Л	а	в	Ц	и	л	у	и
п	і	л	к	а	ц	м	у	т	т
и	а	Б	а	н	д	с	м	у	ц
в	у	б	к	Б	у	а	б	м	р
и	к	К	у	р	а	в	а	в	
ч	о	О	а	г	р	у	с	т	ф
к	г	Б	й	а	м	с	и	и	а
и	з	З	р	б	а	а	р	л	р
б	к	А	н	ж	д	г	л	Л	і

3. «Архітектура на мапі світу». Установіть відповідність між архітектурним шедевром і прапором країни, у якій він розташований.

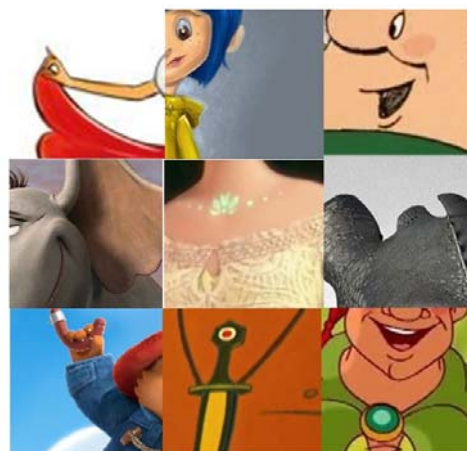
Австралія	Сіднейський оперний театр
Іспанія	Будинок Бальо
Італія	Колізей
Німеччина	Реймський собор
ОАЕ	Бурдж Халіфа
США	Капітолій
Туреччина	Свята Софія
Україна	Золоті Ворота, собор Святого Юра
Франція	Версальський палац

Відповідь (рисунок 3.2.)

Архітектура на мапі світу

4. З'ясуйте, яких мультгероїв поєднано в складанці. Спробуйте пригадати назву літературного твору, який став основою екранізації, і його автора / авторку. (рисунок 3.3.)

Відповідь (рисунок 3.4.)

5. «Четверте зайве». Яка картина з-поміж чотирьох наведених є зайвою?
(рисунок 3.5.)

Наприклад, на рисунку 3.5. зайвою з-поміж чотирьох картин є № 3, оскільки це робота Рене Магрітта, а три інші написав Сальвадор Далі.

Можна згрупувати картини за приналежністю до певного мистецького напрямку. Наприклад, 3 роботи імпресіоністів (Клода Моне, Едгара Дега, Поля Сезанна) та 1 експресіоніста (Едвард Мунк). Також, зважаючи на актуальність гендерного питання, варто пригадати й художниць, представивши, наприклад, творчість Фріди Кало, Олександри Екстер, Емми Андієвської та Марка Шагала.

6. Валеохвилинка «Цифри» [3].

Вихідне положення – стоячи. Ми будемо писати цифри у незвичний спосіб.

Цифру 1 «пишемо» носом (кажемо і виконуємо),
цифру 2 – підборіддям,
цифру 3 – правим плечем,
цифру 4 – лівим плечем,
цифру 5 – «пишемо» правим ліктем,
цифру 6 – лівим ліктем,
цифру 7 – правим коліном,
цифру 8 – лівим коліном,
цифру 9 – правою ногою,
а десяткою – «хвостиком».

Інтелект-руханка літературна

1. «33 в 1»

Упізнайте казку. Назвіть слова на малюнку так, щоб кожне починалося на нову літеру української абетки (це можуть бути слова однієї частини мови або різних).

(рисунок 4.1)

Наприклад: А – аромат, Б – бантик, В – вовк, Г – гілка, Ґ – ґрунт, Д – дівчинка, Е – енергійний, Є – ємкість, Ж – жовтий і т. д.

2. «Майстерня мовлення».

Позмагайтеся, хто прочитає скоромовку вправніше.

Крокодил до крокодила припливав просити мила,
бо набридло крокодилу умиватися без мила.

Кит ката по хвилях катав –
кит у воді, кіт на киті.

Черепаха чаплю вечором пригощала чаєм з печивом.

Миші в шафі шаруділи –
шість шарфів шерстяних з'їли.

3. «Уважні редактори».

Відредагуйте знайдені змістові неточності.

Мірошник мав єдиного сина, тому залишив йому весь свій спадок: будинок, млин і сто золотих монет.

Король видав свою доньку заміж за людожера, а сина мірошника прогнав.

На бал Попелюшка прийшла в домашньому вбранні, бо їй ніхто не допоміг.

Червона Шапочка відмовилася нести бабусі цукерки, тому що боялася йти сама темним містом.

Вовк не потрапив до будиночка бабусі: його вбили мисливці.

4. «Бюро знахідок»

Назвіть чарівний об'єкт. Упізнайте, з якого він твору, кому належить.

Можливі відповіді:

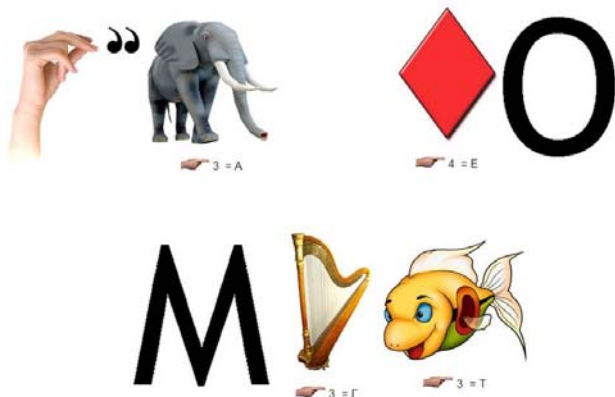
кошик – «Червона Шапочка», «Три ведмеді»;
яблуко – «Білосніжка», «Червоненька квіточка»;
гарбуз – «Попелюшка», «Цибуліно»;
мітла – «Попелюшка», Баба-Яга;
горошина – «Принцеса на горошині», «Джек і бобове стебло»;
горіхова шкаралупа – «Дюймовочка», «Лускунчик»;
біла й червона троянди – «Снігова королева», «Розочка й Біляночка».

(рисунок 4.2)

5. «Зачаровані герої шукають пару»

Розгадавши ребуси, назвіть героїв відомих творів, пригадайте їхніх коханих, укажіть авторів.
(рисунок 4.3)

Відповіді: Ромео і Джульєтта (В. Шекспір);
Руслан і Людмила (О. Пушкін), Майстер і Маргарита
(М. Булгаков).

6. «Казковий гаджетаріум»

*Назвіть казковий гаджет. Чи є такий сьогодні?
Що це?*

(рисунок 4.4)

Варіанти відповідей:

Ємелина піч – гіроборд, гіроскутер;
магічне дзеркало – планшет, смартфон;
яблучко на тарілочці – вебкамера;
чарівний горщик – мультиварка;
казковий клубок – навігатор;
чоботи-скороходи – джампери.

7. *Валеохвилинка «Годинник» [7]*

Ведучий пропонує уявити, що колектив – величезний годинник, який працює за відповідним сигналом. Учасники мають розрахуватися по порядку (кожен запам'ятати свій номер). Потім ведучий називає час, наприклад, 10 годин 12 хвилин (той, у кого порядковий номер означає години, має плеснути у долоні, у кого хвилини – стрибнути).

Той, хто помилився, вибуває з гри.

Список літератури

1. Береза Т. А. Сучасний англо-український словник живої мови. – Львів : Априорі, 2012. – 400 с.
2. Богосвятська А. І., Кіба М. В. Давайте відпочинемо! Острівець здоров'я, усмішок і позитиву на уроці. Випуск перший «Сезонні валеохвилинки». Посібник для вчителя-практика. – К. : Задруга, 2017. – 64 с.
3. Кузнецова А. С. Фізкультурні хвилинки, фізкультпаузи, комплекси вправ, рекомендовані для включення у режим навчального дня молодших класів. URL: <https://cutt.ly/ljCE5mq>
4. Словотвір. Майданчик для перекладів запозичених слів. URL: slovotvir.org.ua
5. Як сучасні технології могли б вирішити літературні проблеми? URL: <https://cutt.ly/NjCTrAO>
6. What If Literature Logged On? URL: <https://cutt.ly/WjCTgUb>
7. 14 ідей вправ-руханок для учнів молодшої школи. URL: <https://cutt.ly/ljCUhPq>

Анастасія Кузнецова,

старший викладач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти,
Миколаївський обласний інститут післядипломної освіти

Дарія Лукьяненко,

кандидат філологічних наук,
учитель української мови і літератури,
Миколаївська ЗОШ I-III ступенів № 31
Миколаївської міської ради

